

Postanowienie z dnia 21 kwietnia 2004 r., III CO 2/04

Wniosek o wyłączenie sędziego musi określać osobę (tożsamość) sędziego, którego dotyczy, oraz wskazywać zindywidualizowane przyczyny wyłączenia. Jeżeli wniosek dotyczy większej liczby sędziów, wszyscy oni muszą być oznaczeni przez wskazanie imion i nazwisk, a przyczyny wyłączenia powinny być odniesione do każdego z nich.

Braki lub niedokładności wniosku w tym zakresie uniemożliwiają nadanie mu właściwego biegu, co powoduje konieczność wszczęcia postępowania przewidzianego w art. 130 k.p.c.; przeprowadza je sąd (przewodniczący), w którym sprawa się toczy.

Sędzia SN Jacek Gudowski (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Marian Kocon

Sędzia SN Henryk Pietrkowski

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Leasing Fabryczny – spółki z o.o. w L. przeciwko Józefowi Romanowi Ś. i z powództwa wzajemnego Józefa Romana Ś. przeciwko Leasing Fabryczny, spółki z o.o. w L. o zapłatę, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym w dniu 21 kwietnia 2004 r., wniosku Józefa Romana Ś. o wyłączenie wszystkich sędziów Sądu Apelacyjnego w Lublinie zwrócił akta Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie.

Uzasadnienie

Pozwany – powód wzajemny Józef Ś. złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 23 października 2003 r., a następnie w pismach procesowych z dnia 30 stycznia i 1 marca 2004 r. wniósł o „odebranie Sądowi Apelacyjnemu prawa do rozpatrzenia apelacji” oraz o „wyłączenie wszystkich sędziów Sądu Apelacyjnego w Lublinie”. Wniosek o wyłączenie sędziów został uzasadniony „podejrzeniem SSA w Lublinie o współpracę z tzw. Mafią UBikacji z ul. Szucha” oraz stwierdzeniem, że „brak logiki w wydanych wyrokach nie może być

przypadkiem”, a „to wszystko nie mogłoby się wydarzyć, gdyby w sprawę nie byli zamieszani przełożeni prokuratorów oraz sędziów”. Obydwa pisma zakończone zostały niejasnym stwierdzeniem, że „nastąpił konflikt interesów”.

Zarządzeniem z dnia 10 marca 2004 r. przewodniczący w Sądzie Apelacyjnym zwrócił się o złożenie przez wszystkich sędziów wyjaśnień („oświadczeń”) przewidzianych w art. 52 k.p.c. Z wyjaśnień tych wynika, że między sędziami Sądu Apelacyjnego w Lublinie a powodem i pozwanym nie zachodzi żaden stosunek osobisty tego rodzaju, który mógłby wywołać wątpliwości co do ich bezstronności.

W dniu 23 marca 2004 r. przedstawiono wniosek pozwanego (powoda wzajemnego) do rozpoznania Sądowi Najwyższemu (art. 52 § 1 *in fine* k.p.c.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 175 ust. 1 Konstytucji – uzupełnianego przepisami art. 1 § 2, art. 2 § 1 i art. 82 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm. – dalej „Prawo o u.s.p.”) oraz z odpowiednimi przepisami kodeksu postępowania cywilnego i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1987 r. – regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych (Dz.U. Nr 38, poz. 218 ze zm.), które zachowało moc na podstawie art. 211 § 2 Prawa o u.s.p. – obowiązkiem, a jednocześnie prawem sędziego, jest rozpoznanie przydzielonej mu sprawy i wydanie wyroku (wymierzenie sprawiedliwości). Przewidziany w art. 48 k.p.c. wniosek o wyłączenie sędziego jest więc czynnością procesową strony zmierzającą do pozbawienia sędziego tego prawa, z jednoczesnym zwolnieniem go z ustrojowego obowiązku wydania wyroku. W tym samym celu zmierza żądanie sędziego, jeżeli sam wystąpi o wyłączenie.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 21 sierpnia 2003 r., III CZP 42/03 (OSNC 2004, nr 7-8, poz. 107), wyłączenie sędziego wzmacnia zasadę bezstronności i stanowi jeden z istotnych elementów niezawisłości, z jednej bowiem strony zapewnia obiektywizm orzekania oraz utwierdza społeczne zaufanie do sądu, z drugiej natomiast zwalnia sędziego od rozwiązywania trudnych i często nieuniknionych konfliktów sumienia. Z tych przyczyn – zważywszy także na wskazane odniesienia ustrojowe, gwarancje konstytucyjne zawarte w art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz doniosłe skutki procesowe określone w art. 379 pkt 4 k.p.c. – stosowanie przepisów dotyczących wyłączenia sędziego musi być ściśle i wolne od jakichkolwiek uproszczeń.

Należy także podkreślić, że przepisy art. 49 i nast. k.p.c. nie przewidują – znanego w innych systemach – wyłączenia całego sądu jako organu władzy publicznej (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1957 r., 1 CO 27/57, OSP 1958, nr 5, poz. 141 lub z dnia 23 września 1965 r., II PO 5/65, „Nowe Prawo” 1966, nr 4, s. 525); dopuszczalne i możliwe jest wyłączenie ściśle oznaczonej osoby lub osób, co do których występują wątpliwości, czy ze względu na stosunek osobisty z jedną ze stron lub jej przedstawicielem zachowają pełny obiektywizm. Oczywiście, nie jest wykluczone – jeżeli wystąpią ku temu podstawy – wyłączenie wszystkich sędziów zajmujących stanowiska w danym sądzie, w takim jednak wypadku konieczny jest indywidualny wniosek dotyczący każdego sędziego oraz orzeczenie o jego wyłączeniu w konkretnej sprawie.

Przepis art. 50 k.p.c. wymaga, aby wniosek o wyłączenie sędziego został zgłoszony na piśmie lub ustnie do protokołu w sądzie, w którym sprawa się toczy, z uprawdopodobnieniem przyczyn wyłączenia. Zważywszy na całokształt unormowania instytucji wyłączenia sędziego i jej ustrojową doniosłość, jest oczywiste – chociaż z art. 50 k.p.c. to wprost nie wynika – że wniosek o wyłączenie sędziego musi ściśle określać osobę (tożsamość) sędziego, której dotyczy, oraz wskazywać zindywidualizowane przyczyny wyłączenia. Jeżeli wniosek dotyczy większej liczby sędziów, wszyscy oni powinni być oznaczeni przez wskazanie imion i nazwisk, a przyczyny wyłączenia – opisanie stosunku osobistego mogącego wywoływać wątpliwości co do bezstronności – powinny być odniesione do każdego z nich. Uwzględniając treść art. 48 k.p.c. oraz fakt, że dane obejmujące imiona i nazwiska sędziów tworzących składy rozpoznające poszczególne sprawy są jawne (art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 42 § 2 Prawa o u.s.p. oraz art. 9 i 525 k.p.c.; por. także ustawę z dnia z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej, Dz.U. Nr 112, poz. 1198 ze zm.), wymaganie to musi być uznane za zupełnie elementarne.

Braki lub niedokładności w tym zakresie uniemożliwiają nadanie wnioskowi właściwego biegu, co oznacza, że zachodzi podstawa do wszczęcia postępowania naprawczego przewidzianego w art. 130 k.p.c.; przeprowadza je sąd (przewodniczący), w którym sprawa się toczy (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1998 r., III CZP 70/97, OSNC 1998, nr 9, poz. 132). Należy przy tym podkreślić, że dopiero od chwili skutecznego – wolnego od wad formalnych – złożenia wniosku sędzia staje się *iudice suspecto*, a więc dopiero od

tej chwili zachodzą ograniczenia jurysdykcyjne przewidziane w art. 50 § 3 i art. 51 k.p.c.

Z akt sprawy przedstawionych Sądowi Najwyższemu wynika, że pozwany (powód wzajemny) nie oznaczył sędziów, których wyłączenia się domaga, ani nie zindywidualizował przyczyn wyłączenia. Oświadczył tylko, że wnosi o „wyłączenie wszystkich sędziów Sądu Apelacyjnego w Lublinie”, formułując ogólnikowe „podejrzenie o współpracę z tzw. Mafią UBikacji z ul. Szucha”. W tej sytuacji wniosek wadliwy formalnie, jako przedłożony bezzasadnie albo co najmniej przedwcześnie, należało zwrócić Sądowi Apelacyjnemu celem wdrożenia postępowania naprawczego i postąpienia stosownie do jego wyników.